

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
20/132 - ABR

Vår referanse:
20/31205

Sted, Dato
Oslo, 08.06.2020

HØRINGSSVAR – NOU 2019: 17 DOMSTOLSTRUKTUR, SAMT FORSLAG OM ENDRINGER I RETTSKRETSENE OG DOMSTOLLOVEN

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 2. mars 2020 hvor Domstolkommisjonens utredning NOU 2019:17 Domstolstruktur er sendt på høring, sammen med et alternativt forslag fra departementet om bare å endre tingrettenes rettskretser i tråd med flertallet i kommisjonens forslag. Høringsfristen er etter en forlengelse satt til 2. juni 2020.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt. Politidirektoratet har mottatt høringssvar fra politidistriktene Øst, Troms, Oslo, Innlandet og Nordland. Disse høringssvarene er vedlagt. Politidistriktene har i sine høringssvar tatt opp en del særlige distriktsvise forhold. Politidirektoratet går ikke nærmere inn i disse idet politidistriktenes høringssvar for disse forhold bør vurderes på selvstendig grunnlag. Politidistriktene Nordland og Troms har foreslått lovendringer som ikke er omtalt i høringen. Politidirektoratet har ikke kommentert disse i sitt høringssvar.

Hovedpunkter i høringen

Domstolkommisjonens flertall foreslår å endre antallet rettskretser til 22 med 30 rettssteder for tingrettene, og til 13 rettskretser med 20 rettssteder for jordskifterettene, samlokalisert med tingrettene. Kommisjonens mindretall foreslår seks rettskretser for tingrettene med 24 rettssteder. Mindretallet anbefaler at jordskifterettene slås sammen med tingrettene, og at det etableres en avdeling for jordskifte i hver rettskrets. I utredningen foreslås i tillegg mindre endringer i rettskretsene mellom enkelte lagmannsretter.

Det er opplyst i høringsnotatet at regjeringen ønsker å opprettholde en desentralisert domstolstruktur, for å bevare kompetansearbeidsplasser i distriktene og sikre brukerne nærhet til domstolene. Samtidig anser regjeringen det som nødvendig å utvide rettskretsene for å øke fleksibiliteten, bedre ressursutnyttelsen og skape større fagmiljøer i domstolene.

Departementet opplyser at etter deres syn kan mange av de utfordringene kommisjonen peker på imøtekommes ved bare å utvide rettskretsene. Departementet foreslår derfor som et alternativ forslag bare å endre tingrettenes rettskretser i tråd med kommisjonens forslag til rettskretsinndeling, og dermed opprettholde de bemannede rettsstedene innenfor dagens tingrettsstruktur mv.

Politidirektoratet

Politidirektoratets merknader

Domstolstruktur

Politidirektoratet og politidistriktene Øst, Troms, Oslo, Innlandet tiltrer forslaget fra Domstolkommisjonens flertall. Nordland politidistrikt tiltrer departementets forslag.

Etter Politidirektoratets syn er det behov for en ny domstolstruktur for å etablere større administrative enheter, som vil sikre større og solide fagmiljøer, økt kompetanse og økt fleksibilitet. Dette er nødvendig blant annet for å møte utviklingen med mer tidkrevende og komplekse saker, reduserte budsjetter og økt digitalisering.

Erfaringer tilsier at de største domstolene raskere følger den teknologiske utviklingen og går i front for en utvikling som fremmer effektivitet, da ressursene, fagmiljøene og søkergrunnlaget er større. Videre antas et større fagmiljø å ville fremme en mer enhetlig praksis, slik at hensynet til likebehandling blir bedre ivaretatt. I større enheter vil man også kunne fordele saker mer effektivt, herunder bruke mindre tid til administrasjon mv. Dette antas å være utgiftbesparende og redusere saksbehandlingstiden.

Politidirektoratet ser at reduksjon i antall rettssteder vil gi økt reiseavstand for publikum. Direktoratet mener imidlertid at dette ikke bør tillegges avgjørende vekt da de fleste sjeldent eller aldri vil ha behov for å oppsøke en domstol. Videre forventes det en utvikling fremover hvor økt digitalisering og fjernmøteteknologi er med på å gjøre domstolen mer tilgjengelig, uavhengig av hvor den har rettssted, noe som antas å redusere behovet for oppmøte. Under covid-19-pandemien har flere politidistrikt høstet gode erfaringer med digitale enedommersaker, digital vitneførsel og digitale aktorater.

Argumentasjonen fra politidistriktene Øst, Oslo, Innlandet og Troms for å tiltre anbefalingen fra Domstolkommisjonens flertall er i samsvar med Politidirektoratets argumentasjon og er delvis overlappende.

Øst politidistrikt påpeker blant annet at en sammenslåing vil gi like rutiner for saksbehandling og færre kontaktpunkter. Det påpekes at de minste tingrettene er sårbare ved sykdom og ved avvikling av ressurskrevende saker og en sammenslåing vil gjøre tingrettene mer robuste. Det bemerkes videre at noen tingretter i perioder har svært stor pågang av saker og lang saksbehandlingstid, mens andre har ledig kapasitet. En sammenslåing vil formentlig bedre domstolens samlede kapasitet, og bidra til å skape en bedre samlet faglig kompetanse.

Oslo politidistrikt viser særlig til at større tingretter med flere ansatte, vil være fremmende for fagutvikling og kollegaveiledning i enkeltsaker, noe som igjen vil være med på å heve kvaliteten. De påpeker at både generelt og i den konkrete saksbehandling, vil et større fagmiljø sannsynligvis fremme en mer enhetlig praksis, slik at hensynet til likebehandling blir bedre ivaretatt. Videre vil man i større enheter mer effektivt kunne fordele saker, herunder bruke mindre tid til administrasjon mv som vil være utgiftsbesparende og redusere saksbehandlingstiden.

Innlandet politidistrikt påpeker blant annet at Domstolkommisjonens forslag om Innlandet tingrett som en rettskrets, vil gi en styrket drift og bedre rettsikkerhet for befolkningen. Utviklingen i retning av mer tidkrevende, komplekse saker og kravet til å overholde budsjett tilsier at det er nødvendig å samlokalisere fagmiljøene, sikre mer kostnadseffektiv drift og fleksibel bruk av ressursene.

Troms politidistrikt støtter også Domstolkommisjonens flertall og uttaler blant annet at forslaget er nødvendig for å oppnå styrket rettssikkerhet, høy tillit og bedre ressursutnyttelse. Distriktets erfaring er også at de største domstolene raskere følger den teknologiske utviklingen og går i front for en utvikling som fremmer effektivitet. Det er heller ikke unaturlig sett hen til at ressursene, fagmiljøene, søkergrunnlaget er større. Troms politidistrikt påpeker videre at noe økt reiseavstand for publikum ikke utgjør en særlig problemstilling. De fleste vil svært sjeldent eller aldri ha behov for å oppsøke en domstol.

Politidirektoratet er enig i at departementets alternative forslag bevarer kompetanse-arbeidsplasser i distriktene og sikrer brukerne nærhet til domstolen, men mener at dette må vike for hensynet til å etablere færre, men større mer dynamiske og effektive rettssteder med større fagmiljøer samlokalisert, og derigjennom bedre rettssikkerhet. Videre bør det tillegges betydelig vekt at departementets forslag ikke antas å frigjøre midler i samme utstrekning som kommisjonens forslag.

Når det gjelder forslaget fra departementet vises det også til merknader fra Innlandet politidistrikt som Politidirektoratet tiltrer. Innlandet politidistrikt uttaler blant annet at:

"Opprettholdes for mange små rettssteder i en ny stor rettskrets, vil mange av utfordringene som er beskrevet for små domstoler/rettskretser bestå, selv om det vil være en viss bedring at de enkelte rettsstedene er underlagt en rettskrets med en ledelse. Vi mener hensynet til å bevare kompetansearbeidsplasser i distriktene må vike for hensynet til å etablere færre, men større mer dynamiske og effektive rettssteder med større fagmiljøer samlokalisert. Det er viktig å sikre brukerne nærhet til domstolen, også i distriktene. Den digitale utviklingen vil imidlertid gjøre det mindre påkrevd med fysiske lokasjoner mange steder. Ikke minst har erfaringer i den pågående pandemisituasjonen gitt oss gode erfaringer med økt tilgang til og bruk av digitale løsninger.

Opprettholdes for mange små rettssteder, må det også i fremtiden påregnes utfordringer med å rekruttere stabil og kompetent bemanning ved disse. Samfunnsutviklingen viser at arbeidstakere søker mot arbeidsplasser med større fagmiljø i sentrale områder."

Nordland politidistrikt tiltrer departementets forslag og uttaler blant annet at dette forslaget i større grad enn Domstolkommisjonens forslag ivaretar hensynet til nærhet til publikum. Politidistriktet viser blant annet til at distriktet kjennetegnes med store geografiske avstander og et dårlig kollektivtransporttilbud.

Økonomiske og administrative konsekvenser for politiet

Etter Politidirektoratets vurdering vil ikke forslaget fra Domstolkommisjonens flertall gi noen økonomisk merbelastning av betydning for politiet og i enda mindre grad forslaget fra departementet som ligger nær opp til dagens situasjon. Øst politidistrikt uttaler at sammenslåingen vil medføre noen økte reisekostnader for politiets ansatte, og det uttales blant annet videre at:

"Lokaliseringen har også betydning for politiets ressursbruk for så vidt gjelder fangetransport (transport av innsatte og personer i varetekt). De fleste fangetransportene i distriktet skjer imidlertid til domstolene i de mest befolkningstette områdene, hvor majoriteten av de fleste alvorlige straffesaker skjer. Vi forventer derfor ingen betydelig kostnadmessig økning til fangetransport til ulike tingretter ved å følge kommisjonens forslag."

Etter Politidirektoratets vurdering antas Øst politidistrikts uttalelser i all hovedsak å være dekkende for de fleste politidistriktene. I tillegg bemerkes at det regelmessig vil være en tingrett i nærheten av døgnbetjente politistasjoner og arrester. Videre vil det være en administrativ gevinst om politiet kan forholde seg til færre tingretter med mer like rutiner og ensartet praksis mv.

Avslutningsvis fremheves det at det forventes en utvikling hvor økt digitalisering og fjernmøteteknologi er med på å gjøre domstolen mer tilgjengelig selv om det blir færre rettskretser og rettssteder. Økt digitalisering med redusert behov for oppmøte vil også bidra til å kunne redusere de økonomiske og administrative kostnadene for politiet selv med en ny ordning med færre rettssteder.

Med hilsen

Håkon Skulstad
assisterende politidirektør

Kristine Langkaas
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

- Høringssvar fra Oslo politidistrikt av 14. mai 2020
- Høringssvar fra Øst politidistrikt av 7. mai 2020
- Høringssvar fra Innlandet politidistrikt av 12. mai 2020
- Høringssvar fra Nordland politidistrikt av 11. mai 2020
- Høringssvar fra Troms politidistrikt av 15. mai 2020

POLITIET

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Nordland politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

20/31205 - 32

11.05.2020

Høring - NOU 2019:17 Domstolstruktur mv – Svar fra Nordland politidistrikt

Det vises til ovennevnte NOU, samt Justisdepartementets brev av 2. mars 2020. Nordland politidistrikt inngir ved dette svar på høringen. Vi har valgt å kommentere elementer av NOU 2019:17 hvor det etter vår oppfatning er nødvendig å gi vårt syn på. Vi har også valgt å se hen til Riksrevisjonens undersøkelse av saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene og lagmannsrettene (Dokument 3:3 (2019-2020)), da denne rapporten komplementerer mange av de samme tema som NOU'en.

Domstolene i Norge skal sikre rettssikkerheten for de involverte parter og opptre slik at de har publikums tillit. Dette betinger kvalitet, at alle har lik rett til å få rett og tilfeldig valg av kompetente dommere. Videre må tjenestene være tilgjengelig, det vil si at opplevd nærhet må være reel, enten fysisk eller digitalt. Ved fysisk oppmøte må reisetid ikke bli for lang. Samtidig må domstolene framstå som effektive, slik at økonomi og tidsbruk framstår som forsvarlig. Ved endring av domstolstrukturen må disse hensyn ivaretas, samt at man organiserer domstolene også for fremtiden.

Departementets forslag i brev av 02. mars 2020 synes i større grad enn hva NOU 2019:17 å ville ivareta hensynet til nærhet til publikum, noe som tiltres fra politiet i Nordlands side.

Den geografiske inndeling av tingrettene

Fra politiets ståsted er det av mindre betydning hvor mange selvstendige tingretter som besluttes, da det er hvor den enkelte sak geografisk gjennomføres som er avgjørende både for oss og for publikum. Det er derfor helt avgjørende at rettskretsene og rettsstedene som er foreslått i departementets forslag gis det nedslagsfelt som de er tiltenkt. I Nordland pd har vi dratt erfaringer med felles ledelse av tingretter, særlig i Helgeland, hvor Brønnøy tingrett, Alstahaug tingrett og Rana tingrett har vært underlagt felles ledelse i flere år. Disse har fire rettssteder, Brønnøysund, Sandnessjøen, Mosjøen og Mo i Rana. Det er kun Mosjøen som er ubemannet rettssted, som ett av få steder i Norge. Erfaring så langt tilsier at det er opp til dommer og enhetsleder å bestemme hvor saken skal gå, særlig i forhold til bruk av rettsstedene i Mosjøen og Sandnessjøen som tilhører samme rettskrets. Hvor det omtvistede

Nordland politidistrikt

Post: Postboks 1023, 8001 BODØ
E-post: post.nordland@politiet.no

Tlf: (+47) 75 58 90 00

Org. nr: 983999999
www.politiet.no

forhold har skjedd, synes noen ganger ikke å være avgjørende for hvilket rettssted som velges. I 2018 ble minst 27 hovedforhandlinger som geografisk var tilknyttet Mosjøen som rettssted, likevel berammet i Sandnessjøen, mens det i 2019 var minst 24 hovedforhandlinger. Videre gir det seg utslag i at enedommersaker; ex. tilståelsessaker, førerkortbeslag, besøksforbud, prøving av beslag, i all hovedsak går ved hovedsetet i rettskretsen. Dette innebærer at publikum må reise til dette stedet. Med et dårlig utbygd kollektivtilbud i store deler av landet vil det kunne innebære at de som ønsker sin sak prøvd ikke får gjort dette i praksis, for eksempel ved førerkortbeslagsprøving. Reisevei er i mange tilfelle så lang at det ikke lar seg gjennomføre og reise fram og tilbake kollektivt uten å benytte overnatting. Slike rettsmøter underveis i en straffesak dreier seg ofte om velferdsmessig viktige tema for publikum, og det er derfor av stor betydning at publikum gis lik mulighet også til og faktisk kunne møte i tingretten når disse spørsmålene skal avgjøres.

Det bør derfor lovfestes at saker skal føres for det rettssted som ligger geografisk nærmest hvor handlingen har skjedd.

Dersom dette prinsippet ikke fastslås klart, gir det tingretten all makt å bestemme hvor rett skal settes innenfor rettskretsen slik dagens lovverk er utformet. Det åpner for at tingretten enten av egne økonomiske årsaker eller av rene bekvemmelighetshensyn, setter rett hvor dommeren er steds plassert.

Departementets forslag om å lovfeste en minimumsbemanning for hvert rettssted, jf. brev av 020320, vil ikke på samme måte som en lovfesting om bruk av nærmeste rettssted, sikre at rettsstedene faktisk blir brukt. Dette fordi det vil være sårbart personalmessig og i forhold til en evt. spesialisering blant dommerne, samt at det vil frata domstolene noe av den fleksibiliteten som savnes med dagens ordning. En lovfesting knyttet til bruk av rettssteder vil være dynamisk og kunne ta inn over seg endringer i sakstilfang fra år til år, og evt. mer varige endringer slik at fleksibiliteten hos domstolene opprettholdes.

I dette ligger også at rettssal-kapasiteten må tilpasses dagens og fremtidens behov i forhold til hvor saker skal iretteføres, og ikke baserer seg på historiske forhold slik det gjør enkelte steder i dag. Som eksempel kan nevnes at det i Alstahaug tingrett i dag er 2 saler lokalisert i Sandnessjøen, mens det kun er 1 sal i Mosjøen. I perioden 2015-2019 viser våre tall at 35% av straffesakene var geografisk tilknyttet Sandnessjøen som rettssted, mens 65% var tilknyttet Mosjøen som rettssted. Salen i Mosjøen er i tillegg fast sal for Hålogaland lagmannsrett for hele Helgeland, og har derfor et større press på bruk enn det politiets tall alene tilsier.

De fleste av innbyggerne er aldri i tingretten, mens noen må møte oftere. Disse siste er gjerne de svakeste i samfunnet, både økonomisk og ressursmessig. De vil ofte slite nok som det er med å komme seg til tingretten når de innkalles, om ikke de også skal måtte reise en hel dag på forhånd. Dersom de på grunn av manglende oppmøte skal avhentes, vil det i mange tilfelle på grunn av avstandene ta mange timer å hente disse, noe som igjen vil innebære at muligheten for avhenting av tiltalte uten at saken utsettes blir illusorisk. I forhold til vitner så kan ikke alle vitner avhøres pr. videolink/telefon, da det fort vil innebære et brudd på EMK dersom de er sentrale. Det er da heller ikke tillatt å lese opp disses forklaringer dersom de ikke møter. En kan da stille seg spørsmål om hvor mange rettssaker vil bli utsatt med dette som årsak – hvor mange ressurser er da gått til spille dersom dette skjer med vitne nummer 5 den dagen? En effektiv utnyttelse av domstolene betinger derfor etter vårt syn geografisk nærhet ved gjennomføringen av rettsmøtene av disse praktiske årsakene som her er nevnt.

En lang reisevei til der hvor saken gjennomføres, vil også svekke fornærmedes mulighet til å følge saken sin, spesielt dersom saken går over flere dager. Fornærmede vil i slike tilfeller ofte måtte være alene og uten nettverk rundt seg i form av familie og andre støttepersoner i en situasjon hvor det er viktigere enn noen gang at dette er tilstede.

Svakheter ved utredningen i NOU 2019:17

I NOU 2019:17 s. 27 anføres at det er særlig grunn til og hensynta politiets og påtalemyndighetens geografiske struktur når ny struktur skal legges. Dette synes glemt i den videre utredningen, med unntak av at man i utredningens s. 36 viser til at det er et ønske om å skape en effektiv samhandling av høy kvalitet med politi, påtale og kriminalomsorg. Utredningen synes også mangelfull i konsekvensene bla. ved at det i NOU'en foreslås å etablere tingrett på tvers av politidistriktsgrensene (Nordland pd og Troms pd ved Trondenes tingrett).

I tillegg er det ikke hensyntatt geografisk plassering av dagens fengsler som spiller i en viktig rolle i forbindelse med avvikling av hovedforhandlinger hvor tiltalte er fengslet eller soner dom. Dersom rett settes på rettssted hvor det ikke er mulig å frakte varetektsfanger daglig mellom rettssted og fengsel, er løsningen hotellovernatting for varetektsfangen med politivakthold gjennom natten. Dette er svært ressurskrevende for politiet og heller ikke gjennomførbart for alle fanger. Se for øvrig under om kostnader for politiet og påtalemyndigheten.

Det bør derfor åpnes for unntak fra hovedregelen hvor saken skal føres for det rettssted som er nærmest hvor saken har sitt utspring, i de tilfelle hvor tiltalte eller sentrale vitner er fengslet. I slike tilfelle bør saken avholdes ved rettssted hvor fengsel er tilgjengelig.

Kostnader

Reiser og hotellutgifter dommerne har, må dekkes av tingrettens egne budsjetter. Reise og opphold for vitner og forsvarere/bistandsadvokater dekkes imidlertid også av «staten» uavhengig av den enkelte domstols budsjett.

Reise og opphold for påtalemyndigheten og politivitner må dekkes over politiets budsjetter. Det samme med utgifter til fremstillinger og vakthold. Dersom hovedforhandlingene avholdes langt unna det tjenestested som har håndtert saken vil det genere økte kostnader for politiet. Som igjen vil gå utover politiets ressurser på andre områder. Dette kostnadsdrivende aspektet er ikke i det hele tatt berørt i NOU 2019:17, og heller ikke beregnet.

Det vil med andre ord være bedriftsøkonomisk kostnadseffektivt for tingretten å ha flest mulig saker der dommerne er – på hovedsetet. Domstolene er i dag presset økonomisk. Derfor går også de aller fleste enedommersaker hvor dommerne sitter. Incitamentet for domstolene til å ha flest saker ved de bemannede rettsstedene er derfor helt entydig, og viser klart behovet for en lovregulering av hvilket rettssted som skal benyttes i den enkelte sak.

Det blir således direkte feilaktig å hevde at økte reiser ikke er en belastning av offentlige budsjetter, jfr. NOU 2019:17 s 193. Reiseutgifter for vitner dekkes av staten. I tillegg er utgifter til profesjonelle aktører ikke tatt med, politi, påtalemyndighet og reisesalærer til

forsvarer/bistandsadvokater. (s. 191/192). Vi er av den klare oppfatning at regnestykket for hva som er mest kostnadseffektivt for det offentlige som sådan, vil ha en annen konklusjon enn hvis man utelukkende ser på kostnadene for domstolen.

Reisetid og konsekvenser for politiet

Har man oppmøte på rettssteder som blir liggende for langt unna det tjenestestedet som har håndtert straffesaken vil det for Nordland PDs del innby på en del utfordringer som ikke er berørt i NOU 2019:17. Det er gjort et forsøk i utredningen under pkt. 15.3.4 ved å vise at det vil være en gevinst med økt sentralisering under henvisning til eksempler fra østlandsområdet. Dette treffer svært dårlig for både Vestlandet og Nord-Norge. Nordland pd. har en svært spredt befolkning og en langstrakt geografi. Det innebærer at politiet har vært nødt å etablere seg spredt og med relativt små enheter. I tillegg må en ta hensyn til store deler av høst og vinterhalvåret innebærer en utfordring knyttet til værmessige forhold som får innvirkning på muligheten til å komme seg imellom de ulike lokasjoner/steder i distriktet.

Dersom hovedforhandlinger avvikles langt fra det tjenestested som har håndtert saken, vil det kunne innebære svekkelse av politiberedskapen på tjenestestedet som følge av at polititjenestemennene som skal vitne, må reise til rettsstedet. Tjenestestedet vil kunne "tømmes" for politiresurser i enkelte saker. Dette må i mange tilfelle løses med bruk av overtid og ekstra tjenestesett som er meget kostnadsdrivende. Ved innføring av ny straffeprosesslov er forslaget så langt at de sentrale vitner skal møte personlig. Politivitnene vil som oftest være sentrale vitner, slik at videoløsninger eller telefonavhør i mange tilfelle ikke vil være tillatt. I tillegg kommer kostnader til mannskap som må håndtere framstilling av varetektsfanger til hovedforhandlingen hvor dette skjer langt fra fengsler.

De kostnadsanalyser som NOU 2019:17 bygger på framstår etter dette som mangelfulle. I henhold til mandat skulle man gjøre en full samfunnsøkonomisk analyse, jfr. s. 175. Den framlagte analysen fokuserer i all hovedsak på domstolenes økonomiske forhold, og konsekvens for eksterne aktører er mer eller mindre utelatt. Politiet og påtalemyndigheten er storforbrukere av domstolene (82% av sakene i 2018, jf. Dokument 3:3 s. 63), og disse er ikke en gang nevnt i kapittelet som omhandler samfunnsøkonomisk analyse. En full gjennomføring av forslag som beskrevet i NOU'en ville medført større strukturelle endringer av påtalemyndigheten for å sikre nærhet til domstolene av økonomiske årsaker. For Nordland pd. sin del innebærer det opprinnelige forslaget at 3 av 6 påtalelokasjoner mister tilstedeværende dommere i dagens rettskretser. Det ville gått på bekostning av den integrerte påtalemyndigheten, noe som igjen får konsekvens for kvalitet og framdrift i straffesakene. For å beholde den nylig vedtatte strukturen i Nærpolitireformen, er det derfor helt avgjørende at bruken av det geografisk nærmeste rettsstedet lovfestes.

Andre forhold av betydning

I forbindelse med alle tiltakene tilknyttet Korona-situasjonen de siste månedene, har både politi og domstol gjort seg erfaringer med økt bruk av digitale hjelpemidler til gjennomføring av saker.

Fra vårt ståsted anser vi disse erfaringene så langt til å være positive, spesielt i forhold til avvikling av enedommersaker digitalt og vitneførsel digitalt. En videreutvikling av denne arbeidsformen vil kunne avhjelpe noen av de problemstillinger som er nevnt over tilknyttet

kostnader, reisevei og lik tilgjengelighet til domstolen for alle. Digitale verktøy vil imidlertid aldri kunne erstatte behovet for fysisk nærhet til domstolene, og påvirker ikke behovet for en lovfestelse av at det nærmeste rettsstedet skal benyttes.

I Riksrevisjonens Dokument 3:3 (bl.a. s 13 og 122), påpekes at kapasitetsutfordringer hos påtalemyndigheten og manglende stevning av de involverte parter er en av årsakene til at saksbehandlingstiden i domstolene ikke er som ønsket. I Nordland pd. er det i stor grad de ordinære politiressursene som står for stevning av vitner og tiltalte, pga. avstander og spredt bosetning ikke gjør det mulig med sentraliserte stevnekontor. Å styrke påtalemyndigheten i politiet, samt styrke bemanningen hos politiet slik at stevning av vitner/tiltalt kan gis høyere prioritet, vil etter vår mening også styrke domstolens måloppnåelse og effektivitet. Dette tiltaket vil komme i tillegg til de effekter en evt. omorganisering har.

I forhold til domstolens behov for moderat spesialisering, så er dette et behov som også politi og påtalemyndighet har innenfor våre områder. Vår erfaring er at det er fullt mulig og forsvarlig å gjennomføre en moderat spesialisering i et kollegium på 5-6 personer. Dette har vi erfaring med fra bl.a. vår påtaleseksjon i Helgeland, hvor påtalejuristene har spesialisering innen i alt 7 felter, fordelt på 12 jurister hvor disse er lokalisert på to geografiske lokasjoner (enkelte jurister har samme felt, og enkelte har flere felter). Sammenholdt med at det ikke finnes statistisk støtte for at enheter med fler enn 5 ansatte er mer effektive (NOU s. 70), tilsier dette at det er gjennomførbart med flere bemannede rettssteder i hver tingrett enn det forslaget legger opp til, uten at det går ut over domstolenes mulighet til moderat spesialisering. En slik løsning vil lette gjennomføringen av at saker skal gå ved nærmeste rettssted, og avhjelpe de utfordringer reisevirksomhet for dommerne medfører, jf. NOU s. 95 og Dokument 3:3 s. 115-116.

Konklusjon: Departementets forslag om at alle dagens rettssteder videreføres, tiltres.

Det må lovfestes at saker skal føres for det **rettssted** som ligger geografisk nærmest hvor handlingen har skjedd. Unntak gjøres for saker hvor tiltalte eller sentrale vitner er fengslet, slik at saker da føres på det rettssted som er nærmest et fengsel.

Det må foretas en gjennomgang av rettssal-kapasitet ved det enkelte rettssted, slik at denne tilpasses dagens forhold og samtidig er rustet for fremtiden.

Med hilsen

Heidi Kløkstad
Politimester

Stig Morten Løkkebakken
Påtaleleder

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Deres referanse:
20/31205

Vår referanse:

Sted, Dato
Ski, 07.05..2020

HØRINGSUTTALELSE TIL FORSLAGET OM NY DOMSTOLSTRUKTUR NOU 2019:17

1. Innledning

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt på høring Domstolkommisjonens utredning NOU 2019:17 Domstolstruktur, sammen med et alternativt forslag fra departementet om bare å endre tingrettenes rettskretser. Kommisjonens flertall foreslår å endre antallet rettskretser til 22 med 30 rettssteder for tingrettene, og til 13 rettskretser med 20 rettssteder for jordskifterettene samlokalisert med tingrettene. Kommisjonens mindretall foreslår seks rettskretser for tingrettene med 24 rettssteder. Mindretallet anbefaler at jordskifterettene slås sammen med tingrettene, og at det etableres en avdeling for jordskifte i hver rettskrets. I utredningen foreslås i tillegg mindre endringer i rettskretsene mellom enkelte lagmannsretter.

Øst politidistrikt gir sin tilslutning til kommisjonen flertall om å endre antall rettskretser fra 30 til 22, hvilket for vår del vil bety at Follo tingrett slås sammen med Heggen og Frøland tingrett, og Moss, Sarpsborg, Halden og Fredrikstad slås sammen til en domstol. Flertallet foreslår at lagdømmet for Øst politidistrikt blir Eidsivating lagmannsrett. For Øst politidistrikt vil det medføre større kostnader knyttet til gjennomføring av ankeforhandlinger om Eidsivating blir vårt lagdømme. En positiv innstilling til dette fra vår side er derfor helt avhengig av at ankeinstansen også etablerer rettssteder der saken mest hensiktsmessig kan gjennomføres.

2. Nærmere om vårt syn på kommisjonens forslag om ny domstolstruktur

For Øst politidistrikt, som i dag forholder seg til åtte forskjellige tingretter og to lagmannsretter, vil en sammenslåing som foreslått kunne medføre fordeler i form av like rutiner for saksbehandling i den felles tingretten og færre kontaktpunkter å forholde seg til.

Vi ser også at de minste tingrettene kan være sårbare i forhold til for eksempel sykdom og avvikling av ressurskrevende saker, og legger til grunn at en sammenslåing som foreslått vil gjøre tingretten mer robust. Politidistriktet har videre merket seg at enkelte tingretter i perioder har svært stor pågang av saker og lang berammelsestid, mens andre tingretter i

regionen har ledig kapasitet. En sammenslåing vil formentlig bedre domstolens samlede kapasitet, og bidra til å skape en bedre samlet faglig kompetanse. Vi kan bekrefte tendensen om at straffesakene har blitt mer komplekse og tidkrevende, noe som stiller store krav til domstolen og den enkelte dommer.

Sammenslåingen vil medføre noen økte reisekostnader for våre aktører i Øst politidistrikt, og dette vil særlig gjelde ankesaker dersom rett settes på Hamar og aktørene kommer fra den sørligste delen av vårt distrikt. Lokaliseringen har også betydning for politiets ressursbruk for så vidt gjelder fangetransport (transport av innsatte og personer i varetekt). De fleste fangetransportene i distriktet skjer imidlertid til domstolene i de mest befolkningstette områdene, hvor majoriteten av de fleste alvorlige straffesaker skjer. Vi forventer derfor ingen betydelig kostnadmessig økning til fangetransport til ulike tingretter ved å følge kommisjonens forslag. Men, ressursbruken i forbindelse med fangetransport til ankedomstolen på Hamar kan for vår del bli betydelig.

Øst politidistrikt mener det er svært viktig å beholde muligheten til å behandle rettsmøter på flere steder i rettskretsen, også utenfor de faste rettssteder nærmere partenes bosteder, slik som beskrevet i NOU punkt 15.4. Det er nødvendig av hensynet til tilgjengelighet at dommere i enkelte saker setter rett nærmere partenes bosted, og særlig i saker som berører barn.

Det bemerkes også at Øst politidistrikt i stor grad bruker fjernmøter i forbindelse med fengslingsforlengelser, og dette fungerer veldig godt. Vi er imidlertid enige i at bruk av fjernmøteteknikk som utgangspunkt bør skje innenfor rammene av eksisterende prosesslovgivning og rettspraksis, men ser også at det kan være positivt at ordningen utvides så lenge det er en god kontroll på partenes eller vitnets identitet.

Digitalisering har i den senere tid med covid-19 pandemien fått høy aktualitet. Vi ser også for oss at digitale løsninger vil redusere behovet for personlig oppmøte i domstolene i fremtiden. Dette vil svekke betydningen av geografiske avstander for aktørene, men krever også at de digitale løsningene har høy brukervennlighet. Slik situasjonen har blitt i forbindelse med pandemien, tyder alt på at gode løsninger tvinger seg frem med større hastighet enn opprinnelig forutsett.

Departementet har som et alternativt forslag foreslått å kun endre domstolens rettskretser. Vi støtter imidlertid kommisjonens forslag, i det vi mener en sammenslåing lettere vil skape en bedre samlet faglig kompetanse, likebehandling av saker og trolig større kapasitet i domstolen.

Mona Hertenberg
påtaleleder

*Agnes Beate Hemø
Seksjonsleder påtale*

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Innlandet politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:
20/31205 - 33

Dato:
12.05.2020

Høring - Domstolstruktur

Det vises til brev av 27. mars 2020 fra Politidirektoratet, samt brev av 7. april 2020 med forlenget høringsfrist til 15. mai 2020.

Vi har innhentet synspunkter fra våre påtaleledere ved Felles enhet for påtale, samt innhentet synspunkter fra Namsfogden og leder av Felles enhet for sivil rettspleie i Innlandet politidistrikt. Departementets høringsbrev, direktoratets oversendelsesbrev og utredningens kapittel 15 og delvis kapittel 26 er særlig viet vår oppmerksomhet.

I Innlandet politidistrikt har vi åtte domstoler å forholde oss til:

1. Hedmarken tingrett (Hamar)
2. Gjøvik tingrett (Gjøvik)
3. Valdres tingrett (Fagernes)
4. Sør-Gudbrandsdal tingrett (Lillehammer)
5. Nord-Gudbrandsdal tingrett (Vågå)
6. Sør-Østerdal tingrett (Elverum)
7. Nord-Østerdal tingrett (Tynset)
8. Glåmdal tingrett Kongsvinger

Sør- og Nord-Gudbrandsdal tingrett administreres fra Lillehammer og Sør- og Nord-Østerdal tingrett administreres fra Elverum. Tingrettene i Hamar og Gjøvik er de største. De øvrige domstolene er små, særlig Valdres, Nord-Gudbrandsdal og Nord-Østerdal.

Innlandet politidistrikt har samme geografiske grenser som Innlandet Fylke og innlandet fylkeskommune, og består av 46 kommuner med ca. 380 000 innbyggere. Nær 2/3 deler av innbyggerne i Innlandet bor rundt Mjøsa. Innlandet består av et areal på hele 52 590 km². Store deler av vårt landområde består av spredt befolkning i mindre tettsteder. Fylket preges av store geografiske avstander. Det er også store

Innlandet politidistrikt

Post: Postboks 355, 2303 Hamar
E-post: post.innlandet@politiet.no

Tlf: (+47) 62 53 90 00

Org. nr: 983997953
www.politiet.no

geografiske avstander til våre minste domstoler. Politistasjonsdistriktet har 11 tjenesteenheter, fordelt som 5 større politistasjoner, 6 lensmannskontor og 9 underliggende tjenestesteder. Årlig håndterer politidistriktet ca. 60.000 politioperative oppdrag og etterforsker og påtaleavgjør ca. 20 000 anmeldelser. Politidistriktet behandler ca. 53 000 saker innen sivil rettspleie.

Den klare hovedtyngden av oppdrag, sivile saker og straffesaker forekommer i de befolkningstette områdene i og omkring byene.

Foran stående fakta er av betydning for de momenter som er viktig for oss med tanke på ny domstolstruktur. Hvordan domstolene er strukturert og organisert er av betydning for vår straffesaksbehandling og behandling av alle våre sivilrettslige saker. Domstolstrukturen som underbygger effektivitet og er faglig kompetent med større fagmiljøer er av betydning for en effektiv kriminalitetsbekjempelse i samfunnet.

Flere små og sårbare domstoler medfører nødvendige administrative utfordringer for politiet og påtalemyndigheten på grunn av store geografiske avstander. I tillegg er de minste domstolene sårbare med hensyn til trusler og sikkerhet.

Domstolkommisjonens forslag

Domstolkommisjonen har foreslått Innlandet tingrett (Hedmarken, Sør-Østerdal, Nord-Østerdal, Sør-Gudbrandsdal, Nord-Gudbrandsdal og Gjøvik) som en rettskrets, med rettssteder i Hamar, Gjøvik og Tynset. Tingretten blir en del av Eidsivating lagdømme. Forslaget støttes, dog med den reservasjonen om det er hensiktsmessig å opprettholde rettssted i Tynset. Det kan fremstå som et godt alternativ heller å beholde et rettssted i Kongsvinger og at Glåmdal beholdes i Innlandet rettskrets. Om sistnevnte, se nedenfor.

Innlandet tingrett som en rettskrets, vil gi en styrket drift og bedre rettsikkerhet for befolkningen. Utviklingen i retning av mer tidkrevende, komplekse saker og kravet til å overholde budsjett tilsier at det er nødvendig å samlokalisere fagmiljøene, sikre mer kostnadseffektiv drift og fleksibel bruk av ressursene.

I Innlandet rettskrets vil det være viktig å ha sterke rettssteder i de områdene hvor befolkningstettheten er og sakstilfanget er størst. Kriminalitetstrykket i Innlandet, er i en akse Gjøvik – Hamar – Elverum og en del i Kongsvinger.

Valg av Hamar som hovedsete i Innlandet rettskrets fremstår som naturlig, ikke minst fordi politidistriktets hovedkvarter med politidistriktets fellesarrest er i samme by. Allerede i dag er det innarbeidet en praksis med at alle førstegangsfengslinger gjennomføres ved dagens Hedmarken tingrett i Hamar.

For øvrig er det også en fordel med Innlandet som én rettskrets at vi får stor fleksibilitet med hensyn til hvor vi kan anlegge sak. Denne økte fleksibiliteten vil være gunstig, ikke bare for politiet og påtalemyndigheten, men for alle rettens aktører. Økt fleksibilitet vil forhåpentligvis medføre raskere og mer effektiv saksbehandling av både straffesaker og sivile saker.

Departementets alternative forslag

Generelt synes vi departementets alternative forslag er forstandig. Det balanserer på en grei måte hensynet til å bevare kompetansearbeidsplasser i distriktene og sikre brukerne nærhet til domstolen på den ene side med hensynet til å øke fleksibiliteten og skape større fagmiljøer i domstolen på den annen side. Hensynet til å bevare kompetansearbeidsplasser i distriktene og fysisk tilstedeværelse i distriktene synes imidlertid å ha bli vektlagt for sterkt.

Opprettholdes for mange små rettssteder i en ny stor rettskrets, vil mange av utfordringene som er beskrevet for små domstoler/rettskretser bestå, selv om det vil være en viss bedring at de enkelte rettsstedene er underlagt en rettskrets med en ledelse. Vi mener hensynet til å bevare kompetansearbeidsplasser i distriktene må

vike for hensynet til å etablere færre, men større mer dynamiske og effektive rettssteder med større fagmiljøer samlokalisert. Det er viktig å sikre brukerne nærhet til domstolen, også i distriktene. Den digitale utviklingen vil imidlertid gjøre det mindre påkrevd med fysiske lokasjoner mange steder. Ikke minst har erfaringer i den pågående pandemisituasjon gitt oss gode erfaringer med økt tilgang til og bruk av digitale løsninger.

Opprettholdes for mange små rettssteder, må det også i fremtiden påregnes utfordringer med å rekruttere stabil og kompetent bemanning ved disse. Samfunnsutviklingen viser at arbeidstakere søker mot arbeidsplasser med større fagmiljø i sentrale områder.

Domstolsadministrasjonens subsidiære forslag

Domstolsadministrasjonen har i brev av 16. april 2020 kommet med et subsidiært forslag om to rettskretser i Innlandet, jf. brevets punkt 2.5, side 3:

- Vestre Innlandet tingrett (hovedsete i Gjøvik og med rettssteder i Lillehammer, Fagernes og Vågå). Merk denne konstellasjonen er Valdres i Innlandet
- Østre Innlandet tingrett (hovedsete i Hamar og med rettssteder i Elverum og Tynset).

Førende for dette forslaget er følgende uttalelse fra Domstoladministrasjonen:

"Selv om Domstoladministrasjonen ville foretrekke en endring av tingrettsstrukturen i tråd med Kommisjonens forslag, mener Domstoladministrasjonen at departementets alternative forslag vil løse flere av ... utfordringene med dagens tingrettsstruktur. Domstoladministrasjonen støtter derfor departementets forslag."

Slik dette forslaget fremstår, etablerer man to relativt like store domstoler, naturlig arrondert. Det er også vår oppfatning at denne modellen vil gi mange av de samme effektene som en rettskrets i Innlandet med flere rettssteder. Også for denne modellen mener vi imidlertid at de minste rettsstedene ikke bør opprettholdes. Det viktigste må være å etablere færre, men bærekraftige og kostnadseffektive enheter. Det vises til foranstående om vårt syn på de negative faktorene ved å opprettholde alle rettsstedene som i dag.

Dersom det er departementets alternative forslag eller Domstolsadministrasjonens subsidiære forslag som blir besluttet, er vi av den oppfatning at opprettholdelse av rettssteder begrenses til Lillehammer, Elverum og Kongsvinger i tillegg til Hamar og Gjøvik som er foreslått. Vi er av den oppfatning at Tynset, Valdres og Vågå ikke bør være egne rettssteder.

Konkrete geografiske utfordringer i foreliggende forslag:

I det foreliggende forslaget til Innlandet rettskrets er det foreslått enkelte konkrete geografiske avgrensninger som fremstår som klart negativt og hemmende for andre offentlige aktører og i særdeleshet for politiet og påtalemyndigheten. I hvilken grad, vil avhenge av hvilket forslag til struktur som blir besluttet:

1. Valdres-kommunene anbefales innlemmet i Buskerud tingrett med tilhørighet til en avdeling i Nesbyen. Reisetiden fra Gjøvik til henholdsvis Nesbyen og Drammen er på mer enn to timer og 30 minutter. Til sammenligning er reisetiden fra Gjøvik til Fagernes på én time og 41 minutter. For hvert eneste Valdres-aktorat vil vi dermed bruke to timer ekstra på kjøring – tid som en ellers kunne ha brukt til verdiskapende arbeid. Videre vil ankeforhandling være henvist til Agder lagmannsrett i Skien. Dette forslaget vil få betydelige negative konsekvenser for både påtalemyndigheten og politiet dersom det blir slik. Skulle Valdres som rettssted bli nedlagt, vil det gi økt fleksibilitet, økte tidsbesparelser og langt mer effektivitet om saker fra Valdres behandles i Gjøvik rettssted, som er i samme by hvor en av politidistriktets geografiske driftsenhet og påtaleavsnitt er lokalisert, fremfor å måtte reise helt til Nesbyen. Valdres er i dag en del av den geografiske enheten og påtaleavsnittet i Innlandet politidistrikt.
2. Glåmdal tingrett foreslås lagt til Romerike tingrett. Rettssted er ikke avklart, men Eidsvoll eller Lillestrøm er naturlige alternativer. Forhold skjedd i Glåmdalen blir henvist til rettsbehandling mye lenger unna de naturlige rettsstedene som vil bli etablert i Innlandet. Glåmdalen er en naturlig del av Innlandet og kriminalitetsgeografien viser at Glåmdalen som distrikt er en naturlig del av aksene mot Østerdalen. Glåmdalen inngår også i en naturlig helhet i Innlandet politidistrikts sammenhengende grense mot Sverige. Det pågår et godt utviklingsarbeid mellom Innlandet politidistrikt og Polisregion Bergslagen på Svensk side om et enhetlig samarbeid i hele grenseområdet. Straffesaksbehandlingen er en naturlig del av dette samarbeidet.
3. Det er også en geografisk utfordring ved at Lunner foreslås lagt til Ringerike, Asker og Bærum tingrett med rettssted i Asker og filial på Hønefoss (Borgarting som ankeinstans). Langt på vei de samme utfordringene som gjør seg gjeldende i forhold til Valdres gjør seg også gjeldende her.

Om ikke de geografiske grensene blir like for Innlandet politidistrikt og Innlandet rettskrets, vil det medføre at politidistriktet må forholde seg til flere tingretter med større avstand til, både geografisk og i forhold til naturlige administrative tyngdepunkter. Dog vil Domstolsadministrasjonens subsidiære forslag med to rettskretser i Innlandet kunne håndteres på en grei måte, idet disse rettskretsene vil ha naturlige geografiske inndelinger i Innlandet. Det er spesielt forskjellige grensdragninger som gjelder området utenfor Innlandet politidistrikt / Innlandet fylke som vil bli problematisk og frarådes.

Ulik geografiske grense for politidistriktet og rettskretsene vil også ha negative konsekvenser for tingretten, idet de ville måtte forholde seg til flere politidistrikt og flere statsadvokatembeter. Dette vil blant annet vanskeliggjøre utvikling av samarbeidsrutiner, sikkerhet og beredskap mv.

Rettskretser og sivil rettspleie

Organiseringen av forliksrådene er regulert i domstolloven § 27 og § 28. Loven åpner for at det kan etableres felles forliksråd innen et domssogn. Endring i rettskretser vil derfor påvirke organiseringen av forliksråd. Større rettskretser vil åpne for at forliksrådene kan organiseres i felles forliksråd friere enn i dag innen større rettskretser, dersom kommunene ønsker dette.

Det som ovenfor er skrevet om betydningen av å flytte Valdres tingrett og Glåmdal tingrett ut av Innlandet rettskrets vil også ha betydning for den sivile rettspleien, selv om kommunene fortsatt kan etablere et felles forliksråd i Valdres dersom de ønsker det. Særlig påpekes at flytting av Valdres og Glåmdal tingrett ut av Innlandet politidistrikt sitt ansvarsområde, vil føre til lengre reisevei for namsfullmektiger som har behov for å møte i retten (gjeldsordning).

Gran og Lunner forliksråd må oppløses dersom Lunner skal tilhøre Ringerike, Asker og Bærum tingrett fordi Gran foreslås som en del av Innlandet tingrett. Lunner tilhører Viken fylke fra 1. januar 2020.

Fra 1. april 2018 fikk én namsfogd ansvar for behandling av alle gjeldsordningssaker i Innlandet politidistrikt og forholder seg til åtte tingretter per i dag. Vår erfaring viser i noen grad at disse sakene behandles og vurderes ulikt i de ulike rettskretsene. En endring til Innlandet tingrett som en rettskrets vil bidra til større fagmiljø og likebehandling. Gode faglige løsninger, utvikling av samarbeid og likebehandling vil bli lettere om namsfogden i Innlandet kan forholde seg til én rettskrets.

Oppsummering og avslutning

Prinsipalt støtter vi i hovedsak domstolkommisjonens forslag. Subsidiært departementets alternative forslag, med de innvendinger vi her har reist.

Foranstående viser med tydelighet at de vil være klart uheldig om Innlandet rettskrets ikke skal ha samme geografiske område som Innlandet politidistrikt. Politidistriktet har samme geografiske område som Innlandet fylke og Innlandet fylkeskommune, og fremstår som en naturlig geografisk inndeling etter sammenslåing av de tidligere fylkene Oppland og Hedmark. Det fremstår som lite forståelig at kommende Innlandet rettskrets ikke skal ha samme geografiske område.

Det vises for øvrig til vedlagte kronikk, skrevet av sorenskriveren i Hedmarken tingrett, sorenskriveren Sør- og Nord-Gudbrandsdal tingrett, sorenskriveren Gjøvik tingrett og sorenskriveren Valdres tingrett i fellesskap, som ble trykt i Hamar Arbeiderblad den 12. mars 2020.

Vi tilslutter oss synspunktene som fremkommer i kronikken mht. behovet for en ny domstolstruktur for å etablere større administrative enheter, som vil sikre større og solide fagmiljøer, økt kompetanse og økt fleksibilitet. Dette er nødvendig for å møte utviklingen med mer tidkrevende og komplekse saker, reduserte budsjetter og økt digitalisering.

Vi har også merket oss sitatene fra høringsuttalelsen fra styreleder i Domstoladministrasjonen Bård Tønder i tidsskriftet Rett24 den 28. april 2020, om nødvendigheten av ny domstolstruktur.

Til sist nevner vi at ny struktur av domstolene vil kunne ha betydning for hvordan vi organiserer oss i politidistriktet (namsfunksjonen/sivil rettspleie, etterforskning og påtale). Som eksempel nevnes:

Dersom det er Domstolsadministrasjonens subsidiære forslag som blir besluttet, vil tingrettsstrukturen bryte med de geografiske grensene for våre geografiske driftsenheter og påtaleavsnittene, idet Lillehammer og Gudbrandsdalen går til Innlandet Vest (Gjøvik). Om dette skulle bli konklusjonen, vil det tydeliggjøre at domstolstrukturen vil kunne få betydning for.

Med hilsen

Johan Brekke
Politimester

Saksbehandler:
Johan Martin Welhaven
Leder Felles enhet for påtale

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

2. Utdrag av tidsskriftet Rett24, datert 28. april 2020

POLITIET

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Oslo politidistrikt

Deres referanse:
20/31205

Vår referanse:
20/31205 - 34

Dato:
14.05.2020

HØRINGSSVAR FRA OSLO POLITIDISTRIKT – NOU 2019: 17 DOMSTOLSTRUKTUR, SAMT FORSLAG FRA JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET OM (KUN) Å ENDRE TINGRETTENS RETTSKRETSE

Det vises til Politidirektoratets høringsbrev av 27.03.20 og 07.04.20 (forlenget høringsfrist til 15.05.20) der politidistriktene er bedt om å komme med sitt hørings svar til forslag fra Justis- og beredskapsdepartementet om (kun) å endre tingrettens rettskretser. Herved oversendes Oslo politidistrikts svar.

Oslo politidistrikt ser prinsipielt positivt på de foreslåtte endringene og hovedhensynene bak disse, slik det fremkommer i NOU 2019: 17, kap. 5. Større tingretter med flere ansatte, vil være fremmende for fagutvikling og kollegaveiledning i enkeltsaker, som igjen vil være med på å heve kvaliteten. Både generelt og i den konkrete saksbehandling, vil et større fagmiljø sannsynligvis fremme en mer enhetlig praksis, slik at hensynet til likebehandling blir bedre ivaretatt. Videre vil man i større enheter mer effektivt kunne fordele saker, herunder bruke mindre tid til administrasjon mv., som vil være utgiftsbesparende og redusere saksbehandlingstiden. Oslo politidistrikt overlater til de enkelte distrikt å mene noe om den økte ressursbruken en nedleggelse av lokale tingretter vil medføre for politi og kriminalomsorg. På et generelt grunnlag bemerkes likevel at den stadige utviklingen av digitale plattformer og møteløsninger, er med på å gjøre domstolen mer tilgjengelig, uavhengig av hvor den har rettssted.

Oslo politidistrikt behandler straffesaker som faller inn under rettskretsen til både Oslo tingrett og Asker og Bærum tingrett. Forslagene som fremgår i NOU 2019: 17 medfører få endringer som berører Oslo politidistrikt.

Det fremgår av punkt 26.22 at Oslo tingrett og Oslo byfogdembete slås sammen til en fullfaglig tingrett. Oslo politidistrikt kan ikke se at en slik strukturendring vil påvirke politiets straffesaksbehandling i domstolene, og har ingen kommentarer til forslaget utover det som fremkommer i NOU 2019: 17, punkt 12.5.

Oslo politidistrikt

Det fremgår videre av punkt 26.23 at Ringerike tingrett skal slås sammen med Asker og Bærum tingrett. Oslo politidistrikt kan ikke se at en slik endring i domstolenes organisering har umiddelbare konsekvenser for Oslo politidistrikt, så lenge domstolen fortsatt vil ha rettssted i Sandvika og ha tilstrekkelig kapasitet til å avvikle straffesaker etter behov.

Sammenfatningsvis

Ingen av forslagene vil påvirke Oslo politidistrikts avvikling av straffesaker nevneverdig, ei heller ha konsekvenser for økt ressursbruk slik det er redegjort nærmere for i NOU 2019: 17, punkt 15.3.4.

Med hilsen

Beate Brinch Sand

Politiinspektør – leder Felles enhet for påtale

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

POLITIET

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Troms politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

20/31205 - 39

15.05.2020

Høring - NOU 2019:17 Domstolstruktur mv

Det vises til Deres brev av 27.03.20 med senere utsettelse av høringsfrist, hvorefter NOU 2019:17 Domstolstruktur, samt departementets alternative forlag er sendt på høring.

Vi vil fra vår side begrense oss til å kommentere deler av høringen, og ikke minst knytte kommentarer endringsforslagene som direkte vedrører vårt politidistrikt.

Tingretter – rettskretser og rettssteder

Politidistriktet støtter at en utvidelse og derved en reduksjon i antall rettskretser er nødvendig for å oppnå styrket rettssikkerhet, høy tillitt og bedre ressursutnyttelse.

Den geografiske innledning fremstår fra vår side som naturlig, dog slik at det fra politiets side åpenbart vil være fordelaktig om Kvænangen kommune hører under Troms tingrett (26.4) som i dag, og ikke Ytre Finnmark tingrett (26.2) som foreslått.

Kommunen er den nordligste i politidistriktet og det fremstår som uheldig at politidistriktet og vårt tjenestested i Nord-Troms som håndterer våre nordligste kommuner må forholde seg til 2 forskjellige rettssteder. Våre erfaringer tilsier også at man ikke oppnår samme grad av samhandling med en domstol som for vårt vedkommende vil håndtere noen svært få av være straffesaker.

Kommisjonen peker på flere forhold som tilsier at kvaliteten på avgjørelsene i mindre tingretter er lavere enn avgjørelser fra større tingretter.

Det er også vår erfaring, hvor trolig sårbarhet og det personlige preg gjerne kjennetegner de minste domstolene.

I de minste domstolene vil aktørene (politiadvokatene, advokatene og tiltalte) over år møte samme dommer, hvorefter det foreligger en risiko for at forventningene til uavhengighet kan svekke tilliten til domstolsbehandlingen.

Troms politidistrikt

Vår erfaring er også at de største domstolene raskere følger den teknologiske utviklingen og går i front for en utvikling som fremmer effektivitet.

Det er heller ikke unaturlig sett hen til at ressursene, fagmiljøene, søkergrunnet er større.

Men det bilde man sitter igjen med er ikke nødvendig entydig, og det er vanskelig å dokumentere ovennevnte.

I valg av antall rettssteder vil vi mene at noe økt reiseavstand for publikum ikke utgjør en særlig problemstilling. De fleste vil svært sjeldent eller aldri ha behov for å oppsøke en domstol. I følge kommisjonens forslag og beregninger vil bare noen få prosent ha en reisetid på over 2 timer.

Vi forventer også en utvikling fremover – ikke minst i lys av erfaringene fra pandemien – hvor økt digitalisering og fjernmøteteknologi reduserer behovet for oppmøte.

I de tilfelle tiltalte må pågripes og fremstilles til hovedforhandlingen, vil færre rettssteder trolig medføre en liten økning i tilfeller av utsettelse. Dette ettersom tiltale etter å ha blitt pågrepet kan måtte transporteres over større avstander.

Særlig om reisetid og konsekvenser for politiet

Politidistriktene har som kjent reise- og oppholdsutgifter, samt lønnsutgifter i den forbindelse, knyttet til hovedforhandlinger for både politivitner og aktor. Enhver reduksjon av antall rettssteder vil således innebære en eller annen form økte kostnader.

Økte avstander gir økt tidsbruk til reise og således effektivitetstap samt i noen tilfeller svekket beredskap for de tilfeller politivitnet har vakt.

Økte muligheter for fjernavhør av politivitner gjennom digitale videoløsninger slik man midlertidig har åpnet for etter Covid-19, er tid og kostandsaffektivt for politiet samt vil redusere dette moments betydning i forhold til antall rettssteder.

Troms politidistriktet er organisert slik at påtalemyndigheten har personell der hvor rettsstedene finnes. I vårt tilfelle har 3 av 5 politilokasjoner domstoler i sin nærhet, hvor påtalemyndighetens plassering i tillegg til å være kostnadseffektivt gir kvalitetsgevinster i form av en mer integrert påtalemyndighet gjennom nærhet mellom etterforsker og politiadvokat. Dersom Senja tingrett i tråd med kommisjonens forslag forsvinner, vil politidistriktet på sikt måtte vurdere om påtalemyndigheten bemanning på Finnsnes er hensiktsmessig.

Isolert sett for politiet er det således fordelaktig med et rettssted på Finnsnes.

Økt digitalisering og erfaringer under Covid-19

Digitaliseringsutviklingen i domstolen og dens samhandlende aktører, som særlig under Covid-19 har skutt fart, reduserer behovet for oppmøte ved domstolene.

Under Covid-19 har vi fått gode erfaringer i form av digitale enedommersaker, digital vitneførsel og digitale aktorater.

Ovennevnte utvikling gir økt effektivitet og økonomiske besparelser for domstol og politi. Ikke minst gir det også besparelser i form av bortfall av reisetid. Hvor langt man blir å gå i denne utviklingen, avhenger av hvilke valg lovgiver gir i avveiningen av effektivitet, kvalitet og rettssikkerhetshensyn.

Hovedforhandling der tiltalte soner eller er varetektsfengslet

Hvert politidistrikt har en sentralarrest og i Troms pd. har man fengsel i Tromsø.

I de tilfeller tiltalte soner eller er varetektsfengslet, bør det lovfestes at hovedforhandlingen går der påtalemyndigheten gir anvisning på fremstilling av tiltalte lettest kan skje.

I eget distrikt vil dette alltid være Tromsø med unntak for de tilfeller det er mest kostnadseffektivt at hovedforhandlingen flyttes ut av distriktet og til domstol er hvor tiltalte er fengslet, for eksempel Trondheim eller på Østlandet.

Vi har de senere år unntaksvis hatt hovedforhandlinger over flere dager hvor tiltalte daglig transporteres 5-6 timer med stor belastning for tiltalte og betydelig kostnader for politidistriktet økonomisk og i form av svekket beredskap og tapt produksjon.

Overordnet administrativ ledelse av domstolene

Ikke minst under Covid-19 har man erfart at DA i stor grad begrenser seg til å gi råd, og i svært liten grad styrer og leder de midlertidige endringer domstolene gjennom den pågående krise står ovenfor.

Dette har medført utvikling av svært ulik praksis med hensyn til avvikling av enedommersaker og hovedforhandlinger. Det er krevende for påtalemyndigheten å måtte forholde seg til og tilpasse seg slike forskjeller.

Politidistriktene melder således om at det i deler av landet har oppstått betydelige restanser for domstolene, mens vi her i eget distrikt er marginalt med utsettelse og har sendt inn saker for berømmelse under hele pandemiperioden.

Kommisjonens arbeid viser også hvordan domstolene har fått utvikle seg til relativt autonome enheter. Vi ser ikke noe motsetningsforhold mellom det grunnleggende prinsipp om domstolenes uavhengighet, og en mye sterkere enhetlig styring i forhold til administrative rutiner og praktisk oppgaveløsning.

Påtalemyndigheten opplever stor grad av ulike rutiner mellom domstolene i alt fra kommunikasjon i forkant av sakene til selve gjennomføring av forhandlingene.

I tillegg til at det fremstår som helt unødvendig, er det lite effektivt med risiko for kvalitetstap gjennom manglende oversikt, utvikling og kompetanseoverføring.

Uavhengig av antall rettssteder og domstoler etterlyser vi en sterkere styring fra Domstolsadministrasjonen. Som eksempel burde utviklingsarbeidet og det felles produkt som foreligger på området "digital samhandling" være instruksjoner fremfor som nå retningslinjer som brukes og praktiseres i ulike grad.

Oppsummering

Politidistriktet støtter utvidelsen og således reduksjonen av antall rettskretser som anbefalt av kommisjonen.

Det er vanskelig å kommentere hvor langt man skal gå i å redusere antall rettssteder. Departementets alternative løsning synes for lettvint å omgå utgangspunktet for kommisjonens oppdrag, hvor man over år har sett behov for å sikre større fagmiljø og derigjennom bedre rettsikkerheten.

For Troms politidistrikt vil avviklingen av Senja tingrett som rettssted innebære noe økte kostnader. For oss vil det således være fordelaktig om rettsstedet opprettholdes underlagt rettskretsen Troms tingrett. Da vil da være opp til Troms tingrett etter anbefaling fra påtalemyndigheten, og basert på nærhetsprinsippet, om saken skal berammes til Tromsø eller Finnsnes (Senja).

Med hilsen

Einar Sparboe Lysnes

Visepolitimester

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.